

УДК 331.5

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-6-13>**Марич М.Г.**

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5400-0503>*

Шум Ю.О.

*студентка
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2831-8702>*

Пильнюк Д.О.

*студентка
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2864-1737>*

Marych Maksym

*Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance and Credit
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

Shum Yunona

*Student
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

Pylniuk Daria

*Student
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОБЛЕМИ НЕДОСТАТНОСТІ ВАКАНСІЙ БУХГАЛТЕРА В ДЕРЖАВНОМУ ЦЕНТРИ ЗАЙНЯТОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

PECULIARITIES OF THE PROBLEM OF INSUFFICIENT VACANCIES OF AN ACCOUNTANT IN THE STATE EMPLOYMENT CENTER AT THE PRESENT STAGE

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито сутність Державного центру зайнятості, його призначення та основні завдання, акцентовано увагу на проблемі недостатності вакансій бухгалтера на сучасному етапі. Проведено аналіз поточної ситуації за допомогою таких ключових показників діяльності Центру, як кількість осіб, які мали статус безробітного, кількість наданих послуг Центром, заплановане масове вивільнення працівників, кількість вакансій, зареєстрованих у Державному центрі зайнятості, пропонувана заробітна плата, кількість вакансій бухгалтера. Підведено підсумки за кожною з груп даних задля розроблення пропозицій щодо вирішення проблеми недостатності кількості вакансій бухгалтера. Визначено причини зменшення попиту на вакансію бухгалтера. Розроблено рекомендації щодо покращення роботи Державного центру зайнятості та можливого подолання досліджуваної проблеми.

Ключові слова: Державний центр зайнятості, вакансія бухгалтера, аналіз, показники діяльності, проблематика, заходи покращення.

АННОТАЦИЯ

В статье раскрывается суть Государственного центра занятости, его назначение и основные задания, акцентировано внимание на проблеме недостаточности вакансии бухгалтера на современном этапе. Проведен анализ текущей ситуации с помощью таких ключевых показателей деятельности Центра, как количество лиц, имеющих статус безработного, количество предоставленных услуг Центром, запланированное массовое

высвобождение работников, количество вакансий, зарегистрированных в Государственном центре занятости, предлагаемая заработная плата, количество вакансий бухгалтера. Подведены итоги по каждой из групп данных в целях разработки предложений по решению проблемы недостаточности количества вакансий бухгалтера. Определены причины уменьшения спроса на вакансию бухгалтера. Разработаны рекомендации по улучшению работы Государственного центра занятости и возможному преодолению изучаемой проблемы.

Ключевые слова: Государственный центр занятости, вакансия бухгалтера, анализ, показатели деятельности, проблематика, меры улучшения.

ANNOTATION

The article reveals the essence of the State Employment Center, its purpose and main tasks, focuses on the problem of insufficient vacancies for accountants at the present stage. The State Employment Center is a centralized system of state institutions, the activities of which are directed and coordinated by the Ministry of Social Policy of Ukraine. The task of the center is to ensure the organization of registration of persons, registration of the unemployed, the provision of information and counseling services, the provision of career guidance services, employment assistance. The analysis of the current situation with the help of such key indicators of the Center's activity as: number of unemployed persons, number of services provided by the Center, planned mass dismissal of employees, number of vacancies registered at the State Employment Center, proposed salary, number of accountant

vacancies. The results of each of the data groups are summed up in order to develop proposals for solving the problem of insufficient number of vacancies for accountants. Accountant is an accounting specialist working on the accounting system in accordance with applicable law. The profession of accountant is one of the oldest, and that is why there are so many professionals now because the specialty has been very popular in the past. The reasons for the decrease in demand for the vacancy of an accountant are identified. Rapid economic changes in the labor market of Ukraine have made large-scale adjustments in the work of accounting professionals who need to improve the efficiency of services and employment centers to establish the main goals and objectives needed for the current stage of development. Recommendations have been developed to improve the work of the State Employment Center and possible overcoming of the researched problem. The state employment center usually fulfills its powers and responsibilities, but the problem is that the majority of the population does not apply for services. Thus, the quality of the provision of services by the state employment center to the population and their efficiency is the main condition for approaching each client and increasing the demand for the services of this service.

Key words: State Employment Center, accountant vacancy, analysis, performance indicators, issues, improvement measures.

Постановка проблеми. Єдиним органом влади, який здійснює впровадження політики щодо зайнятості населення, а також перепідготовки, соціальної допомоги безробітним і сприяння їхньому працевлаштуванню, є Державна служба зайнятості України, діяльність якої координується КМУ.

Серед основних завдань ДСЗУ у сфері соціальної допомоги населенню можна виділити такі:

- 1) «реалізація державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції;
- 2) підбір відповідного місця роботи населенню;
- 3) допомога роботодавцям у підборі працівників;
- 4) проведення професійної орієнтації населення» [1].

В період ринкової трансформації значення багатьох інститутів влади змінилося, серед яких слід назвати Державну службу зайнятості України. Гостро постало питання пошуку підходів до підвищення ефективності функціонування цієї служби. Проте впродовж усього періоду постає проблематика щодо пошуку місця ДСЗУ в суспільстві, її функцій та правового регулювання.

В сучасних умовах актуальність цієї теми є доволі ваговою, а саме пошук вакансій роботи для кожної окремої спеціальності. Це зумовлено тим, що Державна служба зайнятості не досягла рівня світових стандартів, а ринок праці не є досконалим, відсутнє врегулювання попиту та пропозиції щодо працевлаштування, тому нині існують недоліки функціонування, які зумовлені низкою проблем, починаючи із соціальних і закінчуючи політичними.

Нині постає питання усунення професії бухгалтера у зв'язку з діджиталізацією та зменшенням пропонованих вакансій, але на ринку праці присутня велика кількість спеціалістів цієї галузі. На жаль, ця проблема не є дуже актуальною для нашої держави, тому викликає велике занепокоєння у більшості населення, оскільки багато спеціалістів мають саме таку освіту.

Ця проблема загострилася в умовах сучасної фінансово-економічної кризи, коли обмежені робочі місця та немає можливості використати повний потенціал спеціалістів, які є на ринку праці, тому Державна служба зайнятості України повинна працювати та швидко реагувати на зміну зовнішніх факторів для того, щоб зберегти стабільність на ринку праці, а також отримувати засоби та ресурси в умовах жорсткої конкуренції серед державних інститутів.

Сьогодні Державна служба зайнятості України у відповідь на стурбованість населення не може адекватно задовольнити запити і забезпечити високу якість наданих послуг потенційному клієнтові.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження проблематики та особливості функціонування Державної служби зайнятості України відображені в публікаціях вітчизняних учених, таких як В.Г. Федоренко, О.В. Шепетін, О.Г. Чувардинський, Н.О. Зезека, Ю.М. Маршавін, Г.П. Плисенко, Ю.О. Харченко, А.Л. Чернега. Всі роботи присвячені аналізу сутності, структури та функцій служби, а також історії її розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак невирішеними залишилися такі питання, як оцінювання ефективності функціонування Державної служби зайнятості України і специфіка діяльності в умовах ринкової трансформації та вакансій, які можуть бути запропоновані у галузі бухгалтерського обліку в разі зменшення пропозиції на таку важливу професію, як бухгалтер.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є характеристика структури, основних цілей, функцій ДСЗУ та дослідження ефективності й особливостей її роботи, а також робота в умовах діджиталізації для підвищення ефективності функціонування та якості надання послуг населенню щодо працевлаштування групи населення, яка має спеціальність бухгалтера. Також завданням є аналіз показників діяльності ДСЗУ щодо ситуації на зареєстрованому ринку праці та діяльності Державної служби зайнятості, надання послуг окремим категоріям громадян, кількості вакансій, зареєстрованих безробітних у розрізі професій, зареєстрованих безробітних за видами економічної діяльності, працевлаштування громадян суб'єктами господарювання, що надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, у тому числі у професійному розрізі, кількості вакансій бухгалтера в розрізі чисельності безробітних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з Положенням про Державну службу зайнятості, ДСЗУ – це централізована система державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством соціальної політики України. Сьогодні Служба – це структура, яка об'єднує 25 регіональних центрів зайнятості, 91 базовий центр зайнятості, 429 філій регіональних центрів зайнятості, Ін-

ститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України та 11 центрів професійно-технічної освіти ДСЗ [1].

Державний центр зайнятості є основною і головною установою у системі ДСЗУ, який виконує повноваження безпосередньо через регіональні центри зайнятості та їхні філії, базові центри зайнятості. Відповідно, як кожна державна установа, він має свої завдання, повноваження та права, які закріплені законодавчо.

Отже, головним завданням Державного центру зайнятості є забезпечення організації обліку осіб, реєстрації безробітних, надання послуг інформаційного та консультативного характеру, надання послуг із професійної орієнтації, сприяння працевлаштуванню.

Таким чином, разом із поставленим перед Державним центром зайнятості завданням він має належні права, такі як:

- розгляд питання щодо ринку праці самостійно, а також із залученням спеціалістів, місцевих органів влади, підприємств, організацій, установ до спільного їх вирішення;
- отримання документів та інформації про статистичні дані від інших органів влади;
- утворення комісій, скликання нарад і проведення різних наукових заходів із питань, що належать їх компетенції.

Професія бухгалтера є однією з найдавніших, отже, зараз присутня така велика кількість фахівців через те, що спеціальність була дуже популярною у минулому.

Також важливо зазначити, що професія бухгалтера пережила великі зміни порівняно з минулим. Так, змінилися цілі бухгалтерського обліку, нормативні документи, якими керуються спеціалісти, якість наданих послуг.

Особливостями функціонування Державного центру зайнятості на сучасному етапі працевлаштування за різними фаховими напрямками є поєднання таких факторів роботи:

– розроблення єдиної технології, тобто способів та принципів надання допомоги та послуг потребуючому населенню;

– ведення в дію єдиної інформаційно-аналітичної системи;

– підвищення професійного рівня підготовки працівників.

Для дослідження проблематики професії бухгалтера потрібно спочатку проаналізувати загальні дані щодо ринку праці. Згідно з даними Державної служби статистики України, кількість зареєстрованих безробітних на січень-серпень 2021 року складає 949 765 тис. осіб, що на 4 585 тис. осіб більше, ніж у січні-серпні 2020 року (945 180 тис. осіб); у січні-серпні 2019 року показник становив 448 726 тис. осіб, що на 196 454 тис. осіб менше порівняно з цим же періодом 2020 року.

Рівень зареєстрованого безробіття загалом у країні поточного року зріс на 0,5% населення працездатного віку, тобто у 2021 році порівняно з 2020 роком, а в цей період показник зріс на 26,2% порівняно з 2019 роком.

Така динаміка більшою мірою спостерігається за рахунок пандемії COVID-19. З цих осіб раніше були перевлаштовані у січні-серпні 2021 року 821 597 тис. осіб, що збільшилось порівняно з 2020 роком (810 827 тис. осіб), темп зростання склав 101,3%, за аналогічний період 2019 року кількість осіб, які раніше працювали, склала 640 978 тис. осіб, що менше на 168 849 тис. осіб, ніж у 2020 році, а темп зростання становив 126,5% (рис. 1).

Таким чином, загальна кількість усіх незайнятих осіб, які отримували послуги у Державному центрі зайнятості, складає 1 772,7 тис. осіб, що зменшилось порівняно з 2020 роком (1 816,3 тис. осіб) на 43,6 тис. осіб, або на 2,4%. У 2019 році цей показник склав 1 682,6 тис. осіб, зменшившись на 133,7 тис. осіб порівняно з 2020 роком, темп приросту склав

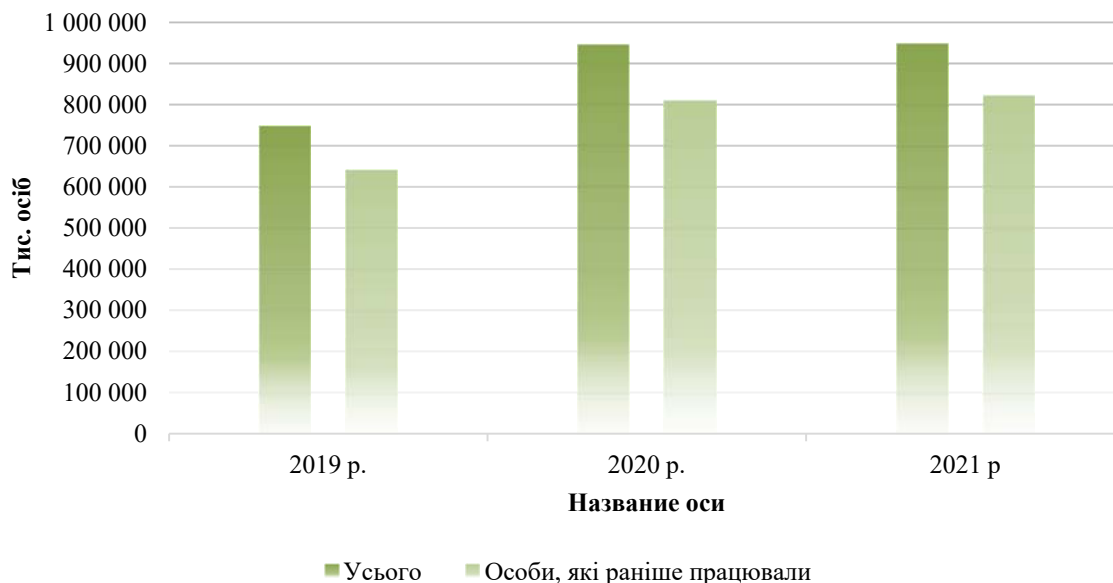

Рис. 1. Кількість осіб, які мали статус безробітного

107,9%. З цієї сукупності незайнятих працівників, які отримували послуги, офіційного статусу безробітного у січні-серпні 2021 року набули 949,8 тис. незайнятих громадян, що має від'ємну тенденцію й складає 65,3%, або відбулося зменшення на 413,5 тис. осіб порівняно з 2020 роком. Проаналізувавши той самий період у 2020–2019 роках, доходимо висновку, що статус безробітного у 2020 році мали 945,2 тис. осіб, що збільшилося на 196,5 тис. осіб порівняно з 2019 роком (748,7 тис. осіб), темп зростання за цей період склав 126,2% (табл. 1).

Виходячи зі статистики, доходимо висновку, що Державний центр зайнятості виконує свої повноваження та обов'язки, але проблематика полягає в тому, що більшість населення не звертається за послугами. На нашу думку, Центру зайнятості необхідно підвищувати попит на свої послуги, щоби більша частина безробітного населення була зацікавлена в цьому. Також першочерговим завданнями є розширення бази професій, які потрібні в різних організаціях.

Загалом для того, щоб оцінити поточне положення Державного центру зайнятості, слід перш за все визначити особливе місце об'єкта оцінювання, а саме послуг, які докладаються персоналом, та результати їхніх зусиль, тому для того, щоб оцінити зусилля персоналу центру, як і іншого територіального органу служби зайнятості, треба перш за все проаналізувати статистичні показники, які є основними чинниками, що формують роботу цього органу, такі як заплановане масове вивільнення працівників, кількість вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості (табл. 2).

Можна дійти висновку, що за 2021 рік кількість вивільнених працівників зросла на 19,7%, або на 28 918 осіб, що є негативною тенденцією, оскільки кількість вакансій, зареєстрова-

них у Державній службі зайнятості, зменшилась у 2021 році порівняно з 2020 роком на 12%, або на 72 249 осіб. За аналогічний період у 2019–2020 роках склалась така ситуація: запланована кількість працівників, які вивільнилися, склала 146 444 тис. осіб, збільшившись на 51 346 тис. осіб, або на 54%, порівняно з 2019 роком (95 098 тис. осіб), а кількість зареєстрованих вакансій у 2020 році склала 602 488 тис. осіб, зменшившись на 230 852 тис. осіб порівняно з 2020 роком (833 340 тис. осіб), темп зменшення становив 72,3%. Можемо спостерігати, що з кожним роком продовжується негативна тенденція щодо зменшення кількості зареєстрованих вакансій у Державній службі зайнятості та збільшення кількості вивільнення працівників.

Відповідно, для оцінювання персоналу, докладених ними зусиль та положення Державного центру зайнятості загалом використовується безліч різносторонніх показників, які будуть показувати, як це впливає на ринок праці. Отже, важливими показниками є кількість вакансій, які пропонуються, та розмір заробітної плати (рис. 2).

Можна побачити, що пропонується найбільше вакансій з мінімальною заробітною платою, тому на них спостерігається низький попит, але також є пропозиції з більш високою оплатою праці, які можуть зацікавити потенційних працівників, і з кожним роком їх кількість збільшується, а також позитивну тенденцію має середній розмір запропонованої заробітної плати.

Розглядаючи професію бухгалтера, можемо виділити такі основні проблеми. На прикладі даних за січень-вересень 2021 року чисельність безробітних фахівців за цією спеціальністю склала 22 303 особи, у 2020 році – 19 006 осіб, а у 2019 році – 14 751 осіб, кількість вакан-

Таблиця 1

«Показники діяльності Державної служби зайнятості за 2019–2021 роки»

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Зміна значення за 2020/2019 роки		Зміна значення за 2021/2020 роки	
				%	+ (-) тис. осіб	%	+ (-) тис. осіб
Всього отримували послуги, тис. осіб	1 682,6	1 816,30	1 772,70	107,9	133,7	97,6	-43,6
зокрема, кількість осіб, які мали статус безробітного, тис. осіб	748,7	945,2	949,8	126,2	196,5	65,3	-413,5

Таблиця 2

Заплановане масове вивільнення працівників у розрізі кількості вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості за 2019–2021 роки

Назва показника	Січень-серпень 2019 року	Січень-серпень 2020 року	Січень-серпень 2021 року	Зміна значення за 2020/2019 роки		Зміна значення за 2021/2020 роки	
				%	+ (-)	%	+ (-)
Заплановане масове вивільнення працівників	95 098	146 444	175 362	154,0	51 346	119,7	28 918
Кількість вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості	833 340	602 488	530 239	72,3	-230 852	88	-72 249

сій, що пропонуються, у 2021 році становила 11 760 од., тобто дефіцит вакансій склав 10 543 од., у 2020 році – 10 714 од., отже, дефіцит становив 8 292 од., у 2019 році – 15 283 од., тобто дефіцит кадрів склав 532 особи (рис. 3).

Отже, доходимо висновку, що ця професія на ринку праці у 2021 році не користується попитом, велика кількість фахівців не може знайти собі роботу. Державі необхідно створювати робочі місця або заохочувати роботодавців для забезпечення нових вакансій щодо цієї професії, а Центру зайнятості слід створювати умови

для залучення більшої кількості підприємств чи державних органів, які будуть створювати попит на спеціальність бухгалтера.

Таким чином, одними з найголовніших об'єктів для запланованого оцінювання роботи ДСЗУ є заплановане масове вивільнення працівників, кількість вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості, заробітна плата в розрізі кількості вакансій, а щодо проблеми працевлаштування спеціалістів у галузі бухгалтерського обліку – кількість вакансій бухгалтера в розрізі чисельності безробітних. Це дає

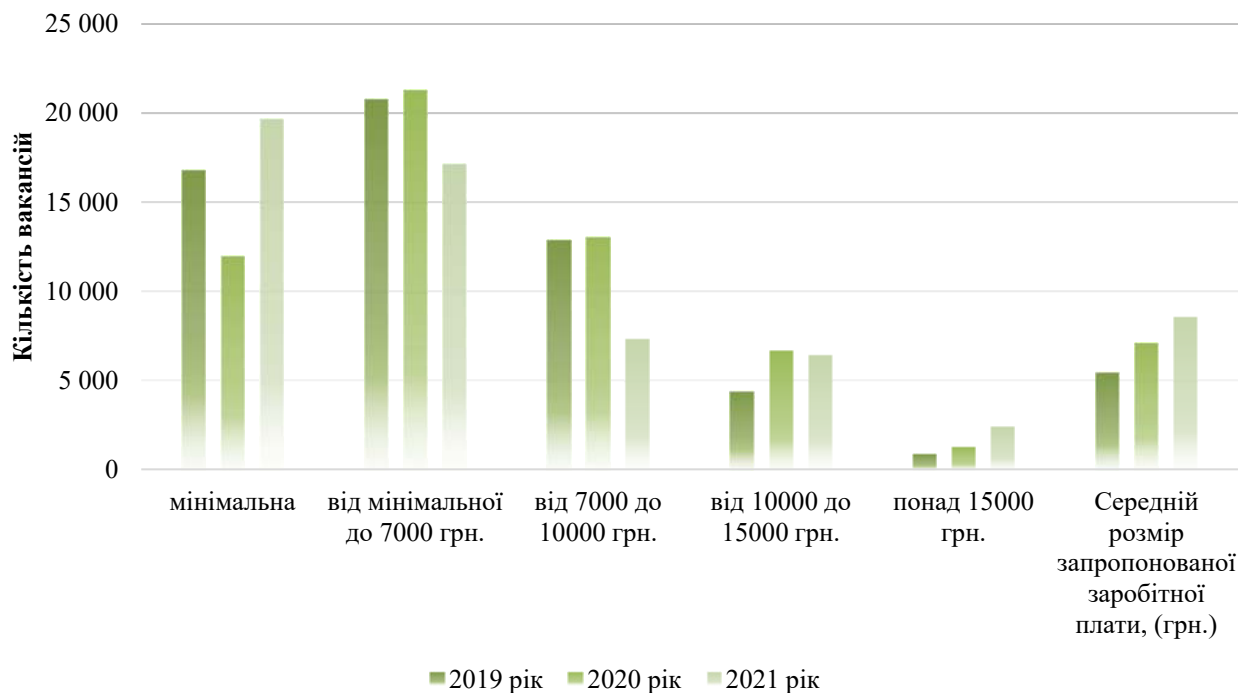

Рис. 2. Пропонована заробітна плата в розрізі кількості вакансій

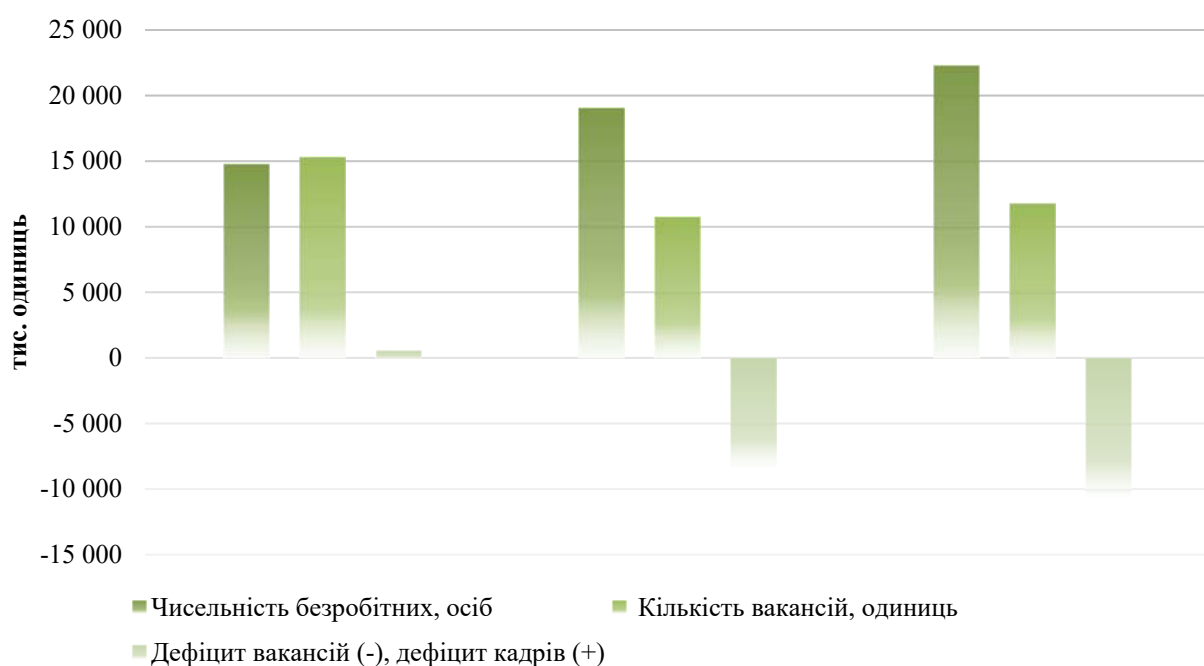

Рис. 3. Кількість вакансій бухгалтера в розрізі чисельності безробітних

змогу побачити ефективність роботи конкретного центру чи служби, бо кількість робочих місць впливає як на чисельність працевлаштованих осіб з огляду на зусилля Державного центру зайнятості, так і на загальну кількість прийнятих на роботу за іншими базами працевлаштування.

Таким чином, Державному центру зайнятості необхідно впроваджувати низку новацій, серед яких можна виділити такі:

– розширення кола одержувачів і допомоги щодо часткового безробіття;

– тренінги з використанням нових підходів і навичок в обслуговуванні клієнтів служби зайнятості й надання соціальних послуг;

– розширення баз роботодавців для збільшення попиту на професії.

Висновки. Стрімкі економічні зміни на ринку праці України внесли масштабні корегування в роботу спеціалістів у галузі бухгалтерського обліку, що потребують підвищення ефективності роботи служби та центрів зайнятості, для встановлення основних цілей та завдань, які необхідні на сучасному етапі розвитку. Це дасть змогу вплинути на конкурентоспроможність ринку праці в Україні та сприятиме пошуків діяльності безробітних для пошуку ними місць роботи, а також збільшить пропозицію вакансій, зокрема для бухгалтерів.

Зростаюче безробіття, відсутність попиту в Державному центрі зайнятості, зменшення кількості вакансій у розрізі бухгалтерського обліку потребують підвищення ефективності діяльності Державної служби зайнятості. В умовах обмеженого попиту на робочу силу одним із пріоритетних завдань служби зайнятості є забезпечення тимчасової зайнятості.

Таким чином, можна виділити такі основні пропозиції щодо діяльності Державного центру зайнятості:

– покращення профорієнтаційних послуг із використанням сучасних інформаційних технологій;

– покращення стану дисбалансу на ринку праці шляхом організації професійного навчання безробітних;

– запровадження економічних стимулів від держави для збільшення попиту на професію бухгалтера;

– продовження роботи над законодавством у сфері зайнятості населення;

– перекваліфікація фахівців у галузі бухгалтерського обліку, якщо для них відсутня потрібна робота;

– подальше запровадження електронних сервісів;

– розроблення та модернізація механізмів зацікавлення трудових мігрантів щодо повернення на ринок праці України;

– збільшення вакансій, які потребують залучення спеціалістів-бухгалтерів.

Отже, якість надання Державним центром зайнятості послуг населенню та їхня ефективність є основними умовами наближення до кожного клієнта та збільшення попиту на пропозиції цієї служби.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Положення про Державну службу зайнятості від 16 грудня 2020 року № 2663. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text>.
2. Державний центр зайнятості : вебсайт. 2021. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/69>.
3. Федоренко В.Г. Діяльність Державної служби зайнятості в ринкових умовах. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2009/3.pdf.
4. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 4-те вид., перероб. і доп. 2015. 572 с.
5. Маршавін Ю.М. Методологічні засади оцінювання ефективності роботи Державної служби зайнятості України та її підрозділів. *Економіка праці та проблеми зайнятості*. 2014. № 1. С. 3–7.
6. Харченко Ю.О. Пріоритетні завдання Державної служби зайнятості в умовах сучасних викликів на ринку праці. *Економіка праці та проблеми зайнятості*. 2014. № 3. С. 3–4.

REFERENCES:

1. Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu zajniatosti vid 16.12.2020 № 2663. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text>.
2. Derzhavnyj tsentr zajniatosti: website. 2021. Available at: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/69>.
3. Fedorenko V.H. Diial'nist' Derzhavnoi sluzhby zajniatosti v rynkovykh umovakh. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2009/3.pdf.
4. Shvets V.H. (2015) Teoriia bukhgalterskoho obliku : pidruchnyk. 4-te vyd., pererob. i dop. P. 572.
5. Marshavin Yu.M. (2014) Metodolohichni zasady otsiniuvannia efektyvnosti roboty Derzhavnoi sluzhby zajniatosti Ukrainy ta ii pidrozdiliv. *Ekonomika pratsi ta problemy zajniatosti*, no. 1, pp. 3–7.
6. Kharchenko Yu.O. (2014) Priorytetni zavdannia Derzhavnoi sluzhby zajniatosti v umovakh suchasnykh vyklykiv na rynku pratsi. *Ekonomika pratsi ta problemy zajniatosti*, no. 3, pp. 3–4.